

T. Nyulak!

Európának néhány száz esztendeje vezető eszméje a mengeleizmus. A kísérletek átterjesztése a fizikából és a kémiából a biológiába és az orvoslásba, onnan a vallásba, a politikába, a művészetbe félelmetes és visszariasztó, mégis élünk vele, élnek vele, élnek velünk.

A mengeleizmus lényege: emberkísérlet másokon.

Az idő rövidsége itt nem engedi meg, hogy akár a Fény Századától szemrevételezzük ennek a dühödt Isten-pótlék eszmének a próbálkozásait az utópisták fálansztereiben, az újvilági szektákban, a természet leigázásában, a polgárpukkasztásban örökké kipukkadó művészizmusokban. Mindez múlt, játék, szolid buli a huszadik század száz- és százmillió ember-nyulat használó társadalomkísérleteihez képest.

Vajon kinek van ehhez joga?

Ki itt az Isten, aki rendelkezik élőkkel, sőt a holtakkal is? Vagy akár egyetlenegy másik embersorssal?

és mivé lesz az ember, ez a végtelen lény, János evangélista szavaival: Isten barátja, ha szavakkal és számokkal kifejezhetetlen céljait, gondolatait, szerelmességét, üdvösségvágyát, művészetét, boldogságszomját úgynevezett társadalmi célkitűzésekkel bármilyen kísérlet jegyében korlátozzák? Mondanom se kell, hogy a legeslegjobb szándékú és legeslegtudományosabb alapról induló célkitűzésekkel. No persze erőszakkal és manipulációval: monopolizált oktatási rendszerrel, szelektált tudományokkal, eufemizmusokba zápitott nyelvvél, a kísérletet szolgáló agymosodákkal: a sajtóval, a rádióval, a tévével, filmmel?

Hány végessel lehet a végtelent megmérni?

A kísérlet gyümölcse minden évszakban a csőd. Vagy ahogy a miniszterelnök egy képviselői kérdésre válaszolva finom eufemizmussal beletörődött: "először honosítsuk meg a "nyugati" munkát, termelést, utána jöjjön a bér, majd ezt követően az ár. Ha ezt a menetrendet meg tudnánk valósítani, akkor nagyobb lesz a termelés..." Másszóval a "keleti" munka, termelés és bér meg a többi, az egész kísérlet, amit velünk? rajtunk? végrehajtottak negyven esztendőn át, gallyra ment. Két nemzedék üdve, sorsa, boldogsága oda.

Éppen ezért a mostani csőd csak többedsorban gazdasági. A gazdasági csőd csak tünete az évek óta mélyülő környezeti, egészségügyi, szellemi, erkölcsi, biológiai, kulturális, nemzeti pusztításnak.

A kísérlet ettől még folytatódik, mert, hogy ismét a miniszterelnököt idézzem: "túl sokba van ez nekünk".

és nekünk? Szüleinknek? Mennyibe lesz a gyermekeinknek, akik a sajátunk helyett kísérleti életre kényszerültünk, kényszerülünk élni?

Ez a kérdés szónoki.

óva intek a számolástól. Egyrészt mert könnyen egy másik mengeleizmus csapdájába eshetünk, másrészt a számolás erőszakhoz vezet, az erőszak pedig újabb erőszakhoz és újabb erőszakhoz, még súlyosabb válsághoz.

Nem a mi dolgunk számolni, bőven elegendő, ha tudják, hogy mi tudjuk.

és megint egy reform.

A sokadik, egyre vékonyabb hitelű, de mégis és hátha. Annak ellenére, hogy eldőlt, hogy a reformtanfolyam díját újra nekünk kell megellegeznünk, és nincs szó arról, hogy a velünk való kísérletezés véget érne. Azonban nincs más választásunk: gondolkozzunk.

A reform arról szól amiről a forradalom: valamely társadalmi alakulatot meg kell változtatni, mert az akadálya lett az emberek léttörekvéseinek: a szellemieknek, a gazdaságiaknak, a szociálisaknak. Másszóval az a bizonyos társadalomalakulat elvesztette legitimitását, polgárai szemében nem szent többé, rendelkezései erőszakos gesztusok, nem pedig törvények.

A nemzeti egységet sosem a nép bontja meg, a nemzet és az állam fogalmai nem fedik egymást, sőt ellentétesek: a nemzeti egység megbomlott.

Reform és forradalom közt a legláthatóbb különbség az irányukban van: az előbbi felülről indul, az utóbbi alulról.

Történelmünknek ma gyakran idézgetett korszaka a múlt század második negyede, az úgynevezett reformkor. Politikusaink gyakran hoznak onnan példákat, mintegy összevetve a maguk működését Kőlcseyék, Széchenyiék munkásságával. Sajnos a párhuzam egyelőre erőltetett, mi több, görbe.

A reformkor nemesei politikusai nem egyszer(ren a népet akarták megreformálni, hanem előbb önmagukat. Közelebbről: saját nemesi kiváltságait nyirbálták meg - a nép az ország s reménylették, önmaguk javára, de mindenképp kockázatra.

Vajon mostani vezető rétegünk bír-e a reformkoriakéhoz hasonlítható bátorsággal és felelősségérzettel ahhoz, hogy helyreállítsa a nemzeti egységet, és evégett

1. átalakítsa a hatalmát eddig lehetővé tevő jogi - szakszerűbben: ex-lex - állapotot olyanná, ami a modern jogállamiságnak megfelel. A nép-népképviselői jogforrások megszüntetésétől kezdve a szocialista összeköttetésnek nevezett, intézményesített korrupciós hálózat felszámolásáig;

2. hogy lemondjon tudás - most divatos szóval: információs - monopóliumáról. Nota bene: az információs világgazdaság kellős közepén;

3. hogy földadja anakronisztikus, sok esetben jogsértő ideológiai hegemoniáját;

4. hogy tagjai egyenként is személyes és konkrét felelősséget vállaljanak és élére álljanak a nemzeti érdekl kezdeményezéseknek.

Röviden: hogy el tudjon állni a fejlődés útjából és az ország érdekét ne tévezze össze se a hatalmával, se a hiúságával.

Még rövidebben: igazat mondjon.

A kockázat persze óriási és ezt meg kell érteni. A reformerek alól kicsúszhat a talaj. Az apparátus haszonélvező tömegei mindezt túl soknak találják, holott lehet, hogy kevés, mert százötven évvel ezelőtt, a reformkori Magyarország kevésbé volt leszakadva az akkori fejlett világtól mint a mai Magyarország.

Ez a kockázat a politikusok kockázata. A politikusok pedig előttük ismeretlen kül- és belpolitikai tényezőkkel is számolni kényszerülnek. Erről most én nem beszélek, nehogy igazságtalan legyek.

Van azonban valami, ami az egész reformot és az ő helyzetmegítélésüket zavarja és ez az ő ideológiájuk. Rebesgetik, hogy ma már nem hisz benne senki, de mégis a régi recept, a Kísérlet szerint mennek a dolgok. Ebben a mostani reformban is. Vagyis a kérdések elsősorban gazdasági kérdések és megoldhatók kellő mennyiségű tőke és munka investálásával.

Ideje volna végre tudomásul venni, hogy nem.

A történelemből tudni illene, hogy hiába megy itt be ennyi és ennyi munka és pénz. Amott nem jön ki semmi. Hiába ment be a Kísérletbe az államosított nagytőke, a részvények, a nagybirtok, a gyárak, a kulákvagyonok, a kisparasztiak, a tervekölcsön, a békekölcsön, a totó- és lottójövedék, a szüleink és az általunk termelt értéktöbblet, az államkölcsönök és a külföldi adósság milliárdjai, a világgazdaság és a

magyar gazdaság közti szakadék egyre mélyül.

Félek, hogyha Samu bácsi betenne a Nemzeti Bank trezorjába 50 milliárd dollárt, tíz év múlva ugyanitt állnánk.

Az ország ugyanis nem szódagyár; nem szénsav, víz, pedálozás és egyszerű elméleti összetétele. A legcsekélyebb mértékben sem beruházás és kihozatal kérdése. Sőt, a gazdasági megoldások gazdasági téren sem előre visznek, hanem a csődbe. Azért mert a gazdaság nem alapja a társadalom úgynevezett felépítményének: az erkölcsnek, az államéletnek, a művészetnek, a vallásnak, a családi életnek és értékrendnek, hanem egy bizonyos része, amely éppoly nélkülözhetetlen mint a többi, akár a szervezetben a máj, a szív, az agy.

A legnagyobb ostobaság volna kijelenteni, hogy a gyomor az alapja például az agynak, és így előbbre való, azzal együtt, hogy az ilyesmi tetszik azoknak, akik az emészthető élvezeteket jobban kedvelik a szellemiekénél. Nota bene, a mai orvostudomány újra tudja, hogy gyomrunk egészsége éppenséggel és elsősorban idegrendszerünk állapotától függ...

Természetesen örülnénk, ha a reform megvalósulna, ha az élet és munka elé tornyosuló mesterséges akadályok elhárulnának. De tisztában kell lenni azzal, hogyha a csoda és önkiszákmányolásunk fokozása folytán és adóforintjaink kamatoztatásából az ország ki is lábalna a gazdasági csődből, a válságból mégsem tudna. Azért mert egy hibás körben vagyunk, az pedig nem vezet sehová, mert kör. Minden megoldás rossz: értékválsághoz vezet, konzumidiótizmushoz, környezeti katasztrófához, terrorizmushoz, erőszakhoz. Egyszerűen azért, mert az ember éhsége materiális szinten kielégíthetetlen. Nincs annyi pénz, hatalom, hús, bor, nő amennyivel a testi ember beérné. Nincs annyi nyugati munka, nyugati termelés, nyugati bér, amennyi...

Keringhetünk még az itteni taposómalomban, vagy akár a nyugatiban, előbb utóbb föl kell tenni a kérdést, nagyobb-e a világ ennél a körnél? Ha nagyobb, mennyivel? Merre? Miként? Hol a nyitja?

Másodsorban be kell látnunk a létezés evidenciáit, hogy az emberi történet egy valóságos és változatlan értékrendhez való viszony története. Nincsen értékválság, emberválság van. Mi nem tudunk alkalmazkodni azokhoz a törvényekhez, melyeknek a fölismerése emberré tett bennünket hajdanán. Vagy nem merünk, vagy elvakult kísérletezésünkben alkudozunk ezekkel a törvényekkel.

Mindenki tudja, hogy szereket nélkül lehetetlen létezni. Evidens, hogy a beszéddel mint elvonatkoztatással együtt meg kellett jelennie a becsületnek. Becsület nélkül semmiféle közlés és kapcsolat nem lehetséges: sem üzleti, sem politikai, sem családi. Nyilvánvaló, hogy tudás nélkül az ember elvesz a világban. Ahogy elveszett a törzs, amelyik nem találta föl a tüzet, úgy tűnik el az a nemzet a történelem mostani színpadáról, amelyik nem tanítja meg gyermekeit az ősök tiszteletére, szeretetre, becsületre és komputerkezelésre.

Természetesen lehet másmilyen, sőt bármilyen értékrendet kifundálni és kísérletbe vonni, csak éppen nem következmények nélkül. Minden ország egészségügyi-, ökológiai-, kriminalisztikai-, kulturális helyzete, de még a pénztárkonyvei is pontosan mutatják mekkora az ottani szeretetlenségi, becstelenségi és butasági hányados.

Tanulhatnánk végre például Japán, vagy az ázsiai kis tigrisek példájából, hiszen bizonyos tekintetben már mindegyik zsebrevágja nem Magyarországot, de az egész KGST-t. Ezek az országok a maguk szerkezetátalakítását nem az adóprés megszorításával, hanem például oktatási reformmal kezdték...

Harmadsorban a reformot valamennyiünknek önmagunkban kell végbevinnünk. A saját személyiségünkben kell lebontani azokat az akadályokat, amelyek a szeretetünk, a tudásunk, a becsületünk útjában állnak, és magunkban kell megvalósítanunk a törvényeket, családunk, környezetünk és talán az egész magyarság javára.

Amit mi magunkban nem valósítunk meg, ami nem a sorsunk, az nincsen, legföljebb üres intellektuális játék.

Befejezésül hadd idézzem Illyés Gyula csodálatos és tökéletes magyarság-definícióját: ilyen nehéz nyitott, keserűen felelősségteljes meghatározást kevés nemzet visel: magyar az, aki vállalja. Vállalni pedig cselekvést jelent, sorsot.

Czakó Gábor

